

احراز رابطه سببیت میان رفتار مجرمانه یا فعل زیانبار و نتیجه ناشی از آن، به ویژه در فرض تعدد عوامل و اسباب، یکی از دشوارترین مباحث حقوق کیفری و مسئولیت مدنی است. این مسئله در حالتی که افراد متعددی در زمان های متفاوت (طولی) در وقوع جنایت مداخله می کنند و بین رفتار مداخله کنندگان و نتیجه حاصله (مانند قتل) فاصله زمانی نسبتاً طولانی وجود دارد، گاه به عنوان مشکل جدی و معضل لاینحل ظاهر می شود. قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ به جای ارائه یک ضابطه روشن و قاطع در این زمینه، بیشتر کوشیده با در نظر گرفتن حالت ها و برخی شرایط خاص راهکارهایی ارائه کند. بر این اساس، در صورت تعدد مباشر به صورت عرضی نتیجه مجرمانه به حساب تمام عوامل گذاشته می شود و در حالت طولی، ممکن است مباشر اخیر ضامن باشد یا مباشر نخست و یا هر دوی آنها. همچنین در فرض تعدد اسباب به صورت عرضی حکم به تساوی مسئولیت داده شده و در صورت دخالت طولی به شرط غیر عمدی جنایت، سبب مقدم در تأثیر ملاک قرار گرفته است. وانگهی در اجتماع سبب و مباشر بدون اینکه ضابطه مشخصی ارائه شود، عاملی که خسارت منتسب به اوست مسئول شناخته شده است.

واژه های کلیدی: رابطه سببیت، سبب، مباشر، جنایت و خسارت، مسئولیت، تعدد اسباب.